

h. 74, 27.

X 200 5097

MASTUM
GENERALEM
MISNIAE

ET
SPECIALEM
DRESDAE

AUSPICE CHRISTO

ET
PRÆSIDE

CHRISTIANO GUEINZIO, J. U. C.

Acroaterij Hallensis Rectore Celeberrimo, Præceptore & Patrono suo nunquam non amando, colendo,

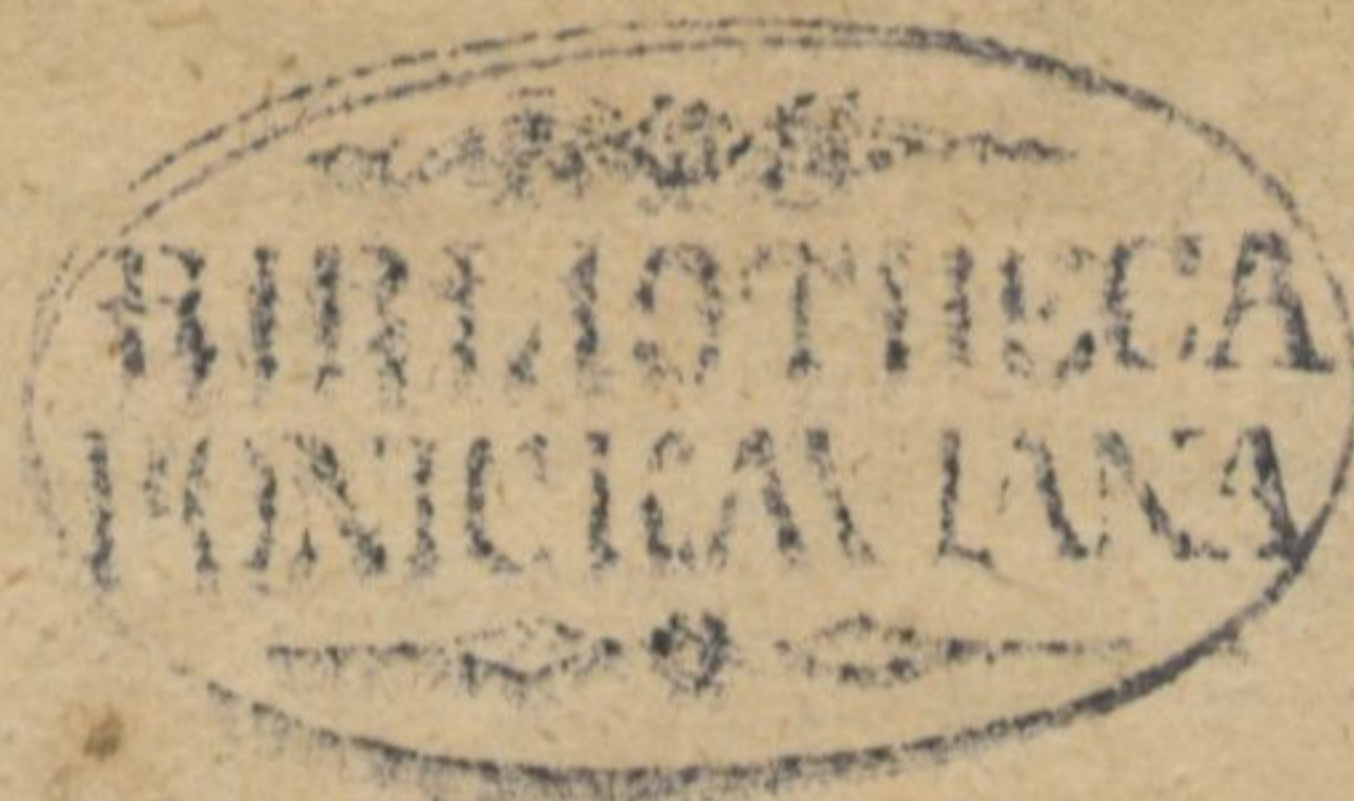
publicè sugendum propinat.

GOTHOFREDUS Nitzschman/
DRESDA - MISNICUS.

Ad diem 23. Martij. Anno Epochæ Christianæ M. DC. L.

*Mastus à μαζὸς hoc locò, uti apud Paphios, usurpatur pro poculi genere, allusivè vertitur ein Nitzschmannlein/
Vid. Jul. Pollux in Onomastico lib. 6. cap. 16. & Henricus Steph. in Lexico grec. pag. 767.*

HALLIS, è Chalcographéo OELSCHLEGELIANO.

VIRIS
AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS, FUXTIM^q
PRÆSTANTISSIMIS, PRUDENTIA, AUTORITATE,
OMNIGENA VIRTUTE, ERUDITIONE PRÆ-
CELLENTISSIMIS

DN. CONSULIBUS,
TOTIQUE ORDINI SENATORIO
INCLUTÆ DRESDENSIUM REIPUBL:
DIGNISSIMO, SPECTATISSIMO,

MECOENATIBUS, MUSAGETIS, SIMUL AC
PROMOTORIBUS SUIS OMNI OBSERVANTIÆ
CULTU ET VULTU PERPETIM
DEVENERANDIS.

MAIUS HUNC PATRIÆ SUÆ IN FAVORIS ET
PROMOTIONIS INCITAMENTUM.

humillimè

Offert, Dicat & Consecrat:

AUCTOR-RESPONDENS.

FAVENTE RESULO!
ANTEPAGMENTUM.

Maximi estimij Viri Lipsij lib. 1. c. 10. de Const: est diciturum: Patria est, qua nos excepit, fovit, aluit: communi gentium sensu, sanctissima & antiquissima parens. Proinde haut absolum erit si eandem ut matrem germanam adamemus; Et hinc aureum illud Eloquentia flumen Cicero Offic. 1. inquit: Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares, sed omnes omnium charitates patria una complexa est. Ex quo fit, quemadmodum idem 3. de fin: habet, ut deceat chariorem habere patriam quam nosmetipsos; Idemq; Lipsius d.l. ait: Vis magna & allucendi & attrahendi in natali solo, quod primum corpore nostro pressimus, pedibus institimus; cujus aërem hausimus; in quo infantia nostra vagyt, pueritia lusit, juvenus exercitata & educata est: ubi familiare oculis cælum, flumina, agri: ubi longa serie cognati, amici, sodales & tot gaudij illecebra, quas frustra terrarum alibi querimus. Præterq; ita descriptam Patria jucundam amœnitatem divinus Plato in Menexemo omnes ad summam illius charitatem cohortatur; cujus & præcepti pius exsecutor fuit sanctiss: Ulysses, qui, uti Cic. 1. de Orat: mentionem facit, Patriam suam Ithacam in asperrimis saxulis tanquam nidulum affixam immortalitati apud Circen longè anteposuit, vid. Homer. in Odyss. Propterea cum & ego [sicut ingenuorum quisq;] non Patri & Matri solùm, sed & Patria natus sim meritò eandem ubi vagij, ubi - - primò puer olim in cespite lusi, bonoro. Et quàm jucundum est, silvam amœnam aut hortum benè consitum obire; tantò est dulcius, Patriam sic animò intueri,

ut singulae ejus provinciae, urbes, & oppida sub adsp̄ctum venire videantur. Equidem honestum & liberale semper fuit habitum ea cognita habere, quae ad Patriam pertinent: Turpe verò in Patria sua peregrinum atq; hospitem videri, Cumq; nescire quid, antequàm natus sis, acciderit, sit semper esse puerum: annon infanti similis judicabitur is, qui Patria sua ortum, incrementa & acta memorabilia ignorat? Propterea ne ignorem in Patria, quae acciderunt mea propalo. Sit ergò JESU favente

THESIS I.

Misnia describitur vel in genere, vel in specie; in genere vel totaliter, vel partialiter; Totaliter quoad situm. Misnia sita est respectu inferioris Germaniae & Saxoniae versus Orientem.

Jacet enim in ea parte, ubi adjacet Principatus Schneebergensis & Graviatus Hennebergensis: Et comprehensa est quasi quodam triangulo inter Salam, Albim & Sudetes montes, uti habet Dress. p. V. de precip. Germ. Urb. p. 42, Cujus ad Meridiem basis est longa, nempe juga montium, qui Sudetes à Ptolomaeo appellantur, quibus Bohemia dirimitur à Misnia. Suntq; in extremis oris basis duo insignia oppida, Pirna & Plavia. Latus à Pirna orientale sine ulla dubitatione est *Albis*: Latus verò ad Occasum à Plauen est fluvius *Pica*, à quo græcum nomen est urbi Citta. Unde *Pica* Lipsiam præterfluens non procul à veteri Imperatorum arce Mersburg in Salam infunditur; ut sit non procul indè trianguli cacumen ubi Sala in Albim descendit. Constituuntur enim historicorum more limites conspicui & durabiles. Cum autem celebratissimum flumen sit *Albis*, quâ in parte orbis terrarum sita sit hæc regio Misnia, exteri etiam scire possunt. Melanchth. p. 218. in Orig. Misn. Vid. CL. Praeses in Geograph. Polens.

II. Et quoad statum. *Misnia exsuperat alias provincias Germaniae.*

Laudatur, ab incolarum virtutis præstantia. Tacitus in libell. de Germ. mor. ait: In Hermunduris (quos terras has ad Albim antiquitus coluisse Strabo lib. 7. testatur, in cujus libris non rectè legi Eumunduri è Plinio & Tacito constat) plus fuisse disciplinae & artium quàm

quàm cæteris Germanis. *Homerus* iridem laudat *Mysos* (quos quidam etiam *Misnicos* fuisse credunt) à justitia, virtute bellica, & temperantia, *Vid. Melancht. de Orig. Misn. p. m. 219. 2.* Antecellit etiam *Misnia* alias provincias *metalliferarum venarum abundantia*. *DE* enim beneficio ad basin trianguli aliquot milliaribus venas habet gignentes cum alia metalla, ferrum, plumbum, stannum, etiam aurum, tum vero plurimum argenti. Ex quibus proventibus etiam aliquot oppida condita sunt, ut *Annaberga* ex metallis in monte *Schreckenberg*, *Dress. de præcip. Germ. urb. parte V. p. 115. & seq.* Sic *Dippoldisvalda* oppidum & arx ex argenti fodinis constructa est, *Idem p. 201.* Arx quoque *Misnensis* inchoata est ab *Ernesto*, perfecta & absoluta tandem ex opulentia metallorum *Annabergensium* ab *Alberto Duce Saxon:* anno Christi 1471. *Id. p. 449.* Sic quoque *Schnebergæ* anno ECCE. CVI. COMETA. LVXIT. seu 1472. uberri-
mus proventus metalli fuit, uti testatur *Fabricius in Annual. Misn. p. 68.* à quo primordia traxit *Dress. p. 544. d. l. & c.* Multa quoque sunt naturæ miracula, ubicunq; sunt venæ metallica, quæ sine magna varietate artium & machinarum è terra erui & percoqui non possunt. Quare facile intelligere est, multos in nostris locis esse ingeniosos artifices, multos etiam, qui regunt opificum manus, cognitione Arithmetices & Geometriæ pollere; multosq; qui naturam rerum in terra nascentium diligenter contemplantur, ut eas ad usum in medicatione transferant. *Melanchth. p. 220. C. Tac. de Germ. morib.* scribens de Germaniæ metallis sic ait: Argentum & aurum propitij an irati *Dij* negaverint, dubito. Ex quibus verbis perspicue intelligi potest, nullas metallorum fodinas olim in Germania existisse. Tamen *idem Cornelius* adjecit, Nec tamen affirmaverim nullam Germaniæ venam argentum aurumvè gignere, quis enim scrutatus est? Ast hodie plurimi scrutantur, & reverà inveniunt Germaniam præ cæteris regionibus metallis abundare. 3. *A lingua* nunc temporis pura elegantia, ex communi consensu omnium Germanorum. *Lutherus.*

III. Sic fuit *Misnia* spectata totaliter; sequitur partialiter vel definiendo, vel dividendo; Definiendo tum Nomen; partim per refutationem: *Misnia non deducitur à Mysis.*

A. 3,

Equi-

Equidem reperio magnæ eruditionis viros non modo incli-
mare, verùm etiam frequentes in hanc sententiam ire, quâ dicitur,
Misniam à Mysis Europæis nominis & incolarum trahere originem,
inter quos *Reusnerus de Orig. Misn. p. 188. 212. & seqq.* qui ex *Reine-
ri Reineccij* germanicè scripto hunc tractatum latinum reddidit,
& *Phil. Melanchth.* in Oratione de regione & gente Mysorum recitatâ
à *D. Iohanne Homilio ex Strabone & Dithmaro, &c.* hanc deductionem
Misniæ approbant: Interim tamen *Melanchth.* hæc addit *p. m. 220.*
Si cui autem hæc conjecturæ non placent, non pugnamus de hac no-
stra opinione, & ostendi nobis certiorẽ originem petimus. Mysi
autem illi, à quibus nostram Patriam nominatam ajunt, ortum suum
habuerunt à *Mase*, qui unâ cum *Gether* inter filios *Semi* nominatur,
Gen. 10, 23. 1. Paralip. 1, 16. quos versus Orientem in Asia habitasse
Ptolomæus testatur, dum *Masseos* in Scythiam collocat, *vid. Reusn. d. l.*
Fuerint primùm Scythiæ populi, inde in Bithyniam transierint, tum
in Europam & Asiam commigrarint, tandem in hanc oram devene-
runt: Quod si concedimus nos Misnicos sive Misnenses ex Mysia
traductos esse, *ἠμῶν* illud, ut genuinum & germanum decus atque
ornamentum non habebimus. *Dress. p. V. Isag. Hist. p. 42.* Quos
tamen *αὐτόχθονας* indigenas non adventitios, sed in ipso solo natos
probatisimæ fidei *C. Tacit. de Germ. morib.* apertè asseverat. Mysi
enim Germani non sunt, itaq; nec Misnenses, si à Mysis venissent,
Germani possent haberi. Jam si Germani non sumus, nec à *Thui-
scone* nec à Japheto procreati sumus, quod genti Misnicæ parùm ho-
noricum fuerit. Mysorum insuper populus usq; adeo contemptus
fuit, ut proverbio locum fecerit, quoties unq; enim hominem nul-
lius pretij volebant denotare, Mysorum extremum & ultimum esse
dicebant. *Vid. Münsterus in Cosmograph. p. 984. in Mysia, & Onoma-
sticon Calepino annexum pag. 241. Strabo Geogr. l. 12. Cic. in Orat. pro
Flacco & ad Q. Fratrem. Erasmus deniq; Roterod. in Chiliad. 1. Cent.
6. p. 220.* Quod de Misnicis nemo verum dixerit. Perperam quoq;
prætereà scriberemus Misniam & Misnensem provinciam per i. cum
Græci scribant *μύσγος* per v. *vid. Dress. pag. 9. & seq. d. l.* Quid quod
Tacitus de Germ. morib. inquit: Quis relicta Asiâ, Africâ aut Italiâ
Germaniam peteret informem terris, asperam cælo, tristem cultu
adspedatq; qualis id temporis fuit?

IV. Par.

IV. Partim per assertionem; Misnia derivatur ab urbe vel fluviolo Misna.

Namq; est eorum conjectura probabilior, qui à Misna fluviolo infra arcem Misnensem versus Septentrionem (cingitur enim urbs Misna tribus fluminibus, ab ortu Albi, fluvio navigabili, à meridie Trebisa torrente & tandem hoc rivulo à Septentrione) in Albim delabente nomen inditum urbi Misnae, atq; adeò toti regioni existimant. Usitatissimum enim est, à vicinis fluviis urbes denominari: sicut Chemnitium à Chemnitio fluvio, Moguntium à Mogono seu Mœno, qui ibi cum Rheno confluit & miscetur: Sic Vienna Austriae metropolis dicta à Vena fluvio: Sic Thyrigetas à fluvio Thyra derivant: Moscovia quoq; nomen à fluvio Mosca. Indeq; ad totam regionem provenit. Constatq; adeò longè antiquiores & durabiliores esse fluminum appellationes quàm urbium aut oppidorum. Quod ipsum etiam *Dithmarus* comprobat, *vid. præter hunc Dress. de præcip. Germ. Urb. p. 10. & Fabric. de rebus Misn. p. 20. Item Münster. in Cosmogr. lib. 3. p. 712.* Proinde si à Misna fluviolo Misna urbs, & Misnia regio nomen invenit, nullum dubium est, quin etiam ipse populus Misnicus seu Misnensis ab eodem rivo appelletur. Quod si tenuerimus non jam ab exteris, sed à Germanis, id est, à Suevis, Hermunduris Misnenses derivabimus: Quod ipsum etiam *Strabo* adfirmat *lib. 7.* Ex quo Romæ quoq; ante ædem Minervæ in lapide tumuli, *Nicolaus Schönbergius Cardinalis Suevus Misnensis* appellatur. Quò locò & illud advertendum, quod antehæc quoq; aliis nominibus appellata & vocata: nempe *Dalemincia*, ut apparet è literis *Johannis XIII. Pontificis*, appellata à Boëmis *Sirbia*, ut scribit *Cosmas Pragensis*, dicta à Sclavis sive Vandalis *Lommacia*, sive *Lummacia*, ut legitur in *Dithmari Presulis Mersburgij Chronico* & in *Reusn. tractat. de Orig. Misn. Vid. Rithanner in Cosmogr.*

Vid. L. Schneideri Chronic. Lipsiens. lib. 1. pag. 15. usq; 25.

dict. Schneid. Chron. p. 8.

ejusd. Chron. p. 12. sq.

V. Tum ipsam rem; Misnia est Marchionatus, cujus metropolis est Lipsia, tum verò sedes Ducum Saxonie Dresda; Abundans provincia auri argentive fodinis, ubi adjacet Principatus Schneebergensis & Graaviatus Hennebergensis.

Cum

Cum enim Henricus Auceps Rom: Imperator ethnicos quosq;
populos plurimam partem ex hisce provinciis fugasset, regiones has
certis finium limitibus partitus est, & Marchionatus *Brandeburgi*
adversus Hunnos & Vandalicos, *Landsbergi* contra Sorabos, *Mis-*
nia vero & *Lusatia* limites adversus Bojemos & Ungaros erexit, uti
habet *Laurent. Faust. in Geschicht- und Zeitbüchlein der Stadt Meis-*
sen p. m. 3. & 4. ut ita irruptionibus illorum in Rom. Imperium illis
in locis resisteretur. Marchionatus namq; in Imperio ejusmodi ini-
tium habuisse hocq; in principio Marchionum munus fuisse, præter
veteres historias testatur nomen ipsum: cujus derivatio est à voca-
bulo *marck*/ quod in prisca lingua Germanica significat fines s. limi-
tes: unde adhuc dicimus ein *Marckstein*. Estq; vocabulum *Marchia*
nequaquam ex græco *πομαρχία*, abscissâ primâ syllabâ, uti *Schön-*
born. Polit. V. cap. 39. p. m. 559. in ea est opinione; sed à Germanico
marck deductum, ut idcirco *Marchia* significet præfecturam limitis,
Reusn. de Orig. Misn. p. 215. Derivant alij etiam à *Marcomiro Fran-*
corum Duce: Alij à *Marcomannis* equitatu pollentibus populis, ut
Alciat: tract. de Duello c. 32. p. 54. quos aliquando rerum potitos esse
constat in *Marchia Brandenburgica*, deducunt: Alij à *mari*: quæ In-
terpretatio Feudistarum est ineptissima *ad cap. 1. Quis dicatur Dux.*
Alij à *Marcisia* celtico vocabulo, quo denotatur ala equitum. *B.*
Rhenanus *Marck* sive *March* equum significasse apud veteres Gallos
docet ex *Pausania*, (ut apud veteres Germanos) atq; hinc equorum
seu stabuli magistrum *Marckstaller*/ & equitum præfectum *March-*
graf etiamnum appellari: Sed *Mar* pro equo alia vox est quam
Marck/ nempe à *Mahr*. Ex qua superest in lingua nostra *Mehre* pro
equa. Annotavitq; in *Parerg. Alciat.* & apud Gallos hodiè usurpati
marcare, pro eo, quod est *equitare*. Verum enimvero conjecturis me-
ris non argumentis rem agere mihi videntur; Satiùs est dicere à
marca sive *Marck*/ prædictâ voce germanica derivari: Unde & latinum
margo: Nam & *margo* est rei finis. Hinc pro ipsa regione limitata &
suis finibus circumscripta ponitur. *Merck*/ neutro genere *das merck*/
est signum. Ideò autem hoc à *Marck*/ sive *margo*, quia *margo* est no-
tabile signum, undè cognoscitur & quo discernitur tractus aliquis,
Vid. Andreas Vellejus. *Marckæ* autem nomine non tantum integra
rura certis distincta limitibus: sed amplissimi quoq; provinciarum
tractus,

tractus, quos nunc pagos, nunc civitates atq; regna etiam Latini dixerunt, nuncupari venerunt. Unde hæc Etymologiæ ratio potior plurimis videtur. *Vid. Matth. Martini in Lexico suo Philolog. in voce Marca pag. 1838. & dictione Marcha p. seq. Simon Schardeus in Lex. Iuridico in voce Marchio & Marchiones p. 564. Calepinus in voce Marchion. p. m. 907. Beckmann. in Orig. Lat. Ling. p. m. 280. Vult. I. de Feud. 4. n. 14. post Albertum Crantzius Petrus Heigius lib. 1. qq. 2. n. 57. Schönborn. Polit. V. c. 39, Keckerm. in Syst. Polit. lib. 1. cap. 21. p. m. 346. Elias Reusn. de Orig. Misn. pag. 200. Addatur & præprimis CL. Dn. Præses in dict. Polem. Geograph.*

VI. Sic fuit definiendo; sequitur dividendo in status; quorum alius est superior, alius verò inferior: Superior est vel Ecclesiasticus, qui agit de religione. Misnici sunt devotè piij & solâ modò purissimâ Lutheranâ utuntur publicè religione.

Summum quippe bonum est in societate hominum **VERA DEI AGNITIO**, quæ ut in hac regione perspicuè luceat DEI beneficio Ecclesiæ rectè sunt constitutæ, sonantq; Evangelij vocem sine corruptelis & sine dissidiis: atq; in congressibus publicis magna est frequentia hominum modestè convenientium ad conciones & ad communem precationem, uti testatur *Melanchth. d. l. p. 222. & seq. p. 224.* Idem laudat etiam Misnicorum studia erga religionem, quod populi mores congruant ad præcepta DEI, & quod magistratus idolatras severissimè puniant, qui cyclopæicis sermonibus **DEUM** contumeliis afficiunt. Item quod legitima servant connubia; quodq; disciplina domestica in urbibus eò melior, quia plurimi cives ut nusquam alibi norunt utcunq; literas, & domi sacros libros legunt, uti pluribus *d. l.* legere est. Ab initio quidem tota provincia tenebris gētilibus involuta fuit. Tempore verò Caroli Martelli, Carolomanni & Pipini primus Episcopus fuit Moguntia *Bonifacius* constitutus ex Anglia oriundus, qui cum reformans Bavariam, Thuringiam & alias regiones pervagaretur, tandem etiam in Misniam ad Sorabos & Dalemencios, qui tunc temporis incolebant eandem, devenit; concionatusq; est Evangelium de Christo, baptizavit & convertit multos. Cum verò idem anno **C. 755.** pro religionis cultu constanti

B

in Fris.

in Frislandia diem suum obiisset Ethnici iterum defecerunt & pri-
stinam viam triverunt denuò. Collegæ verò ipsius Bonifacij *Lullus*
& *Ludigerus* docti uterque viri reformationem iterum susceperunt.
Et legitur eò tempore circa *Colditium* ad pagum *Selitz* vetus fuisse
fanum ubi perpetuò reformati Christum confitentes in magna fre-
quentia confluerunt. Tandem DEUS ipse excitavit *Carolus M.*
qui COMPELLE INTRARE cum ipsis gentibus Germanis lude-
re cœpit. Post hunc Imperator *Ludovicus Pius* Misniam fovens sa-
crificia illa gentilia magnâ adhibitâ severitate planè sustulit & Chri-
stianam religionem introduxit, atq; templa multis in locis exstruxit:
Provinciales deniq; vicarios ipse constituit, qui religionem puram
tuerentur, quiq; propterea multos labores sustinuerunt, usque dum
Heinricus Auceps & *Otto Imperat.* Episcopatus *Cicensem*, *Mersebur-*
gensem &c. & marcas aliquot contra ipsos gentiles erexerunt. Vid.
Laur. Faust. Churf. Sächs. Stambaum p. m. 39. & 40. Et cum singula-
re fuerit, non debet hîc silentii peplo involvi ipsorum Misnensium
cultus divinus, qualis neq; in tota Germania, nedum Romæ quidem,
unquam fuit. Etenim institutum est M. CCCC. LXXX. ab *Electore*
Ernesto Duce, ut in Basilica Misnensi diebus noctibusq; sine inter-
missione distributis operis caneretur. Erant autem ad id destinati
Canonii 14. & totidem eorum Sacellani & Vicarij 60. plus minusvè.
Ex his septem *Scoti* nominabantur, qui in unâ domo pariter habita-
bant, hisq; minister erat, quem *Jesum* appellabant, qui minima
officia exequeretur, nam quod nemo vel infimus hominum facere
volebat, id illi Jesu imponebatur. Erant *Chorales* 12. à tumba Princi-
pum dicti. *Grabati* 15. quos Dux Ernestus addidit: Erant ab hora
octava nocturna appellati *Octaviani*; erant duo *Oculi* nominati, al-
ter *Decani*, alter *Præpositi*, qui eorum inspicerent & inchoarent can-
tica. Hi divisis temporibus ita alternatim suis muneribus fungeban-
tur, ut cantionibus neq; diurnum neq; nocturnum tempus unquam
vacaret. Hujus rei unicum legitur exemplum de *Carolo IV.* qui Pra-
gæ 24. Patres constituit in uno templo. Sed tandem tandem propter
idololatricos cultus. Vid. *Laur. Faust. in Act. Misn. p. m. 27, 28. &*
Fabric. in annal. Misn. p. 69. Dolendum autem, imò diffusissimis la-
crymis est deplorandum, quod Patres nostri vix CHRISTUM in-
duerunt, & cum eundem vix nossent, ab eo abstracti ad superstitionem

nem & sanctorum invocationem per Pontifices Romanos sedu-
 cti sunt. Quanquam ex his ipsis etiam tenebris emicuit interdum
 scintilla veræ fidei in CHRISTVM in piis quibusdam hominibus
 & lucem veritatis magno desiderio expectantibus. Jacuit tamen
 sub his superstitionibus Pontificiis Misnia diu nimis usq; dum per
 Illustriss. Principem Hentium post mortem Georgij fratris forma
 religionis mutata est anno G. 1539. Quo anno etiam Tumba Ben-
 nonis, de qua videri potest *Laurent. Faustus in act. Misn. p. 20 & seq.*
 ante annos 15. erecta, seposita est. Canonicis & sacerdotibus, qui
 doctrinam Evangelij amplecterentur, & officio aliquo Ecclesiastico
 fungi vellent, manere in urbe permissum: Qui aliter sentirent, ijs
 relictum deliberandi spatium: qui pertinaces essent, cōcessa iisdem
 facultas tutò abeundi. His ita factis ipse Princeps orthodoxam Lu-
 theranam religionem recipiendam destinavit & præcepit, omnia
 quæ relictum Papismum sapuerunt, eradicavit, quam reformatio-
 nem ipse quoq; Dux Mauritius & Princeps Georgius in Anhaltina-
 tu approbavit & annuente juxtimq; consilia præbente *B. Luthero* se-
 cundum Scripturam sacram confirmavit. Quam doctrinam adhuc
 dum purissimè exerceri secundùm Confess. Augustanam & Formu-
 lam Christianæ Concordiæ in tota nostra provincia & Patriâ, DEO
 sit gratiarum actio! & quidem proh DEVM immortalem! fermè
 solâ, nemo, credo, concivium meorum tam erit impius, qui ignoret,
 & qui non propterea DEO gratias agat. Utq; essent *seminaria* Ec-
 clesiæ DEI, constituta est ab Electore Fridetico Saxon; Duce cogno-
 mine Bellicoso Academia Lipsiensis, ubi Pragâ discesserunt Musæ
 anno 1409. 12. Novemb. in vigiliis Martini. Dux *Mauritius & Au-
 gustus* monasterium Misnense, Grimmense & Portense in illustres
 scholas mutavit, uti videre est ex hoc Misnæ supra scholæ portam in-
 ciso disticho: *Mauritij pietas, Augustiq; inclyta virtus,*

Hanc CHRISTO & studijs constituere scholam.

Quæ scholæ illustres quando apertæ fuerint, legi potest ex *M. Sebast.
 Schröteri Historica Orbis descriptione in circulo Saxon Super. pag. 146.
 Alsted. in Encyclopæd. p. 2188. Vid. Laur. Faust. Electoral. Stirps pag.
 219. & Fabricius in annal. Misn. p. 92. Dress. p. V. Isag. Hist. de præ-
 cip. urb. Germ. p. 371. Münster. in Cosm. pag. 312. Volckman. in Inform.
 Not. in Epist. dedicat. & idem parte IV. Tit. 2. de statu Eccles. p. m. 70.*

VII. Vel Politicus; qui agit de Magistratu & Republ: Misnia tota subjecta est primario domus Saxonica Imperio.

Hinc Misniæ Marchiones vocantur. Est autem Marchio Princeps, qui præest marchia, id est, limiti. Germanis ein Marggrafe/ quasi limitis comes, quem vocant liminarcham ex latino & græco. Sed limenarcha λιμενάρχης totum Græcum est, vid. *Matthias Martini in voce Comes & Gravius. Cujacius in lib. feud. tit. 1. Marchionem Obertus 2. tit. 10.* intelligebat esse eum, qui limiti certo regni præesset; sed vocabulum à mari ineptè deducebat, quod pleriq; limites sint maritimi. Nota est Germanorū vox Marg sive Marck/ pro limite. *Annon. 5. c. 11.* Cæsar reliquit marchiones, qui fines regni tuerentur & hostium arcerent incursus. Meminit ibidem, antiquâ Germanorum linguâ & Bojariorum & Alamannorum equum militarem March appellari, sed non assentior, inquit, Alciato Marchionem interpretanti præfectum equorum. *Vid. thes. V. & Antores sub eadem adducti.* Item *Paulus Diaconus historia Longobardorum quinto. It: Albus. Polit. c. 8.* Grafe autem, sive ut alij scribunt Grave dici videtur à graue/ canus, senex; quales ob experientiam & affectus dominos ad iudicium præcipuè idonei. Hodie adhuc iudices paganos in Hassia vocant Greven: in oppidis ferè Richter/ aliter Schultheissen. De Comitibus plura invenire licet in *Lexicis Iurid. Status autem Rerum publicarū in Misnia est ferè Monarchicus*, utpote qui maxime ordinatus, diuturnus & omnium firmisimus, uti Politici omnes ad unum probant. Interim videri possunt *Phil. Beroald. de optimo resp. statu. Patricius lib. 1. de regno tit. 3. Tholo. l. 5. c. 1. & c. Lipsius l. 2. Polit. c. 2. Casus lib. 3. Sphæra civitat. c. 7. Vincent Castellan. de officio Regis l. 1. c. 1. Hippolyt. à Collibus lib. de Principe cap. 1. Iunius in Quæst. Polit. cap. 1. quæst. 4. Tandem Homerus Iliad. β. v. 199. & Aristot. 12. Metaph. & 8. Ethic. c. 10. & 3. Polit. c. 5. uti & in 1. de hist. anim. c. 1. Justin. l. 1. Cic. 3. de L. L. Salust. in Catil. Reusner. in hortulo historico. polit. corona 1. flore 16. p. 47. Sirtur: in Compend. Polit. l. 2. p. m. 39. & c.* Notandum hic venit omnes Marchiones Misniæ ex Witikindi Magni stirpe genitos esse, diversis tamen à ramis: Primus autem constitutus est ab Henrico, cuius nomen quidem ab historicis taceatur, arbi-

arbitrantur tamen quidam, eum ab avo & genitore, quorum uterq;
 Friderici dicti, nomen hoc etiam sortitum fuisse. *Vid. Faustus in A-*
etis Misn. p. m. 4. Præterea unum adhuc de Marchionibus silentiō
 prætereundum non est; Ex ipsis Eccardum principiō ab Ottone II,
 Imper. Misniam hæreditariè possedisse, postquam Bohemos, qui
 eam occupaverant, indè ejecit; Quanquam tamen posteri ipsius
 non diu eam retinuerunt, etenim non multò post Werthini & Sor-
 beccæ Domini originem suam trahentes à Witikindo Duce Anga-
 riæ & Westphaliæ, Saxonum Duces eam in feudum acceperunt.
Vid. Reusnerus in Orig. Misn. p. 215.

IIIX. Sic fuerunt status superiores; sequitur in-
ferior, qui est Oeconomicus; Misnia laudatur à so-
li fertilitate, ædificiorum commoditate, & civium
comitate.

Primum quidem tristis fuit adpectu terra, sed jam (DEO laus)
 ita exulta est, ut propter ubertatem & fertilitatem soli eam *Faustus*
 cum *Canaan* terra benedicta comparare haud veritus fuerit. Utpote
 ubi

Flumina jam lactis, jam flumina Nectaris ibant.

Flavaq; de viridi stillabant ilice mella.

Ovid. Metam. l. 3. v. 23. Exod. 3. 8. vid. dictus Faustus pluribus in
Stirpe Elector. p. m. 6. & 7. Cùm igitur terra fœcunda sit, frumento &
 metallis abundet, magna est in ea multitudo hominum, urbes mul-
 tæ, aliæ tamen aliis majores & ornatiores, arces & pagi plurimi. Ele-
 gantia verò ædificiorum tanta, ut plerasq; Germaniæ partes hæc laude
 superet. Hoc decus multas virtutes complectitur: nam ubi cura est
 rectè ædificandi, ibi necesse est & multarum artium artifices esse, &
 naturæ hominum dociles. Deindè per sese virtus est intelligere &
 amare ordinem & elegantiam in ædificando. Non loquor hîc de lu-
 xu aut immodico splendore, qui non potest esse multorum, sed de
 communi mediocrium hominum consuetudine; qui in omnibus
 oppidis in hac regione plus adhibent artis in ædificando quàm in
 plerisq; alijs Germaniæ partibus. Est etiam justitia quædam valetu-
 dini inservire, quam ad rem opus est distincta esse habitacula puer-
 perarum, ægrotorum, turbæ domesticæ, &c. Deinceps prudentia est
 distinguere loca suppellectili & cæteris rebus destinata. Non in ijs-

Rem habitaculis panni, vestes, frumentum, vina, &c. servari possunt. nisi quis probet vitam nauticam aut Hamaxobiorum consuetudinem, qui rotam rem familiarem in plaustris vehunt, ubi distingui non possunt stabula, focus, cubicula & cœteræ partes domûs, is *Gryllo* similis est, qui à *Circe* in porcum mutatus, recipere hominis figuram noluit. Cognitio de naturis, ingenii & moribus Misnicorum, negligenda etiam non est: Hæc enim præcipuè consideranda sunt, sicut & *Homerus* monuit, qui *Ulysses* ait non tantum urbes multas vidisse, sed etiam iudicia & mores hominum cognovisse. Formæ corporum non deformes, non horridæ sunt, & ingenia sunt ad disciplinam, ad Virtutem, ad doctrinas & ad alias honestas artes idonea. Manifestum prætereà est & mundicie hanc gentem antecellere aliis Germanis, quæ & ipsa per sese est Virtus, posita in delectu rerum naturæ convenientium, & ordinis conservatione, & nutritrix est multarum aliarum virtutum, sedulitatis & frugalitatis: Excitat enim curam res naturæ convenientes eligendi & metuendi, & præbet assiduas operas, cum ornantur domus, lecti, vestes, & reliqua suppellex. Ingens verò decus in hac domestica consuetudine est Matronarum modestia, quæ Oeconomiam præcipuè gubernant: Et earum exempla filiarum intuentes, & ad agnitionem DEI, adq; bonos mores & scientiam œconomicam assuefiunt, uti habet *Melanchth. de gente Mis.* p. m. 221. & 225.

IX. Sic fuit Misnia in genere descripta; sequitur in specie DRESDA summam: Quæ describitur universim, DRESDA excellit inter omnes Misniæ urbes.

Sive enim spectes magnifica ipsius ædificia, nullam scio, quæ præter Lipsiam cum eâ possit comparari. Arcem tam pulchram & amplam ex solidis quadratis lapidibus ad amussim fabricatis nullibi videbis, nisi Königsteinensem ob inexpugnabilem & inaccessam scopuli firmitatem eidem anteponas; Si amœnitatem loci & fertilitatem agri intueâre, dubito, an ullam invenias; Si munitionem ipsius consideres, primatum manifestò ostendit, circumcincta enim mœnibus & fossis profundis aquis impletis & stagno, vallo itidem
altis

1967.

altis pinnis & compositis cespitibus ad cœlum usque adstructis, qui ostendit tormenta plurima & magna, ut horrorem incutiant cernenti, nedum sustinenti: Si respicias artificialia, quorum in se continet innumerabilem copiam, nemo, quod scio, hominum erit, qui non totô thylaco concedat, eam universæ, non dicam Misniæ, sed Germaniæ antecedere Camerâ suâ artificiorum & stabulo, der Stall und Kunst-Kammer/ubi præter artem fabricationis, quæ excellentissima est maxima auri argentiq; adsunt pondera. Quid? quod si æstimes - - munera lætitiæq; DEI, nullus ambigo, quin ipsa - bacchata jugis Naxos, Æn. 3. v. 125. vitibus, quibus mea Dresda ad tria milliaria largiter superbit, exsuperetur, &c. de quibus omnibus suô locô, breviter tamen, agetur.

X. Et membratim; vel per definitionem, vel per divisionem; per definitionem tum nominalem: *Dresda sive Dresena dicitur, quasi Dren See.*

Proptereaq; quidam Dresena, quod quidem ad hanc derivationem propiùs accedit, scribere malunt, à tribus stagnis & lacubus vel Dren See/qui in hunc diem reliqui sunt. *Dresda* verò Slavorum linguâ significat locum irritationis seu provocationis ad pugnam. Cumque certum sit ante & post Carolum Magnum hæc loca inter Albim, Salam & Sudetes montes à Slavis culta esse, dubium non est adeò magnum, quin *Dresda* etiam ab iisdem nomen apta sit. Ratio autem appellationis ex historia reddi non potest, nisi quòd olim in locis præriorum condi urbes & castella memoriæ causâ consueverint. Et hæc quidem ratio est, cur hæc urbs *Dresda*, germanicè *Dresden*/vocetur, & ita scribatur. Locus ipse in historiis *Nisen* vel *Nisic* vocitatur, ex quo Prælatura quædam in Ecclesia Misnensi *Nisicensis* appellata, & qui eam tenuit Archidiaconus *Nisicensis* dictus est, uti habet *Dress. part. V. de præcip. Germ. urb. pag. 202.* Hic loci notandus quoque est *Situs* ipsius *Urbis*, & *Elevatio Poli*, cuius longitudo Grad. 31. min. 31. latitudo grad. 51. min. 0. *Vid. Alsted. in Encyclop. 1128. Langius in Elementali Mathematico p. 374.*

XI. Tum realem; *Dresda est urbs munitissima, sedes Ducum & Electorum Saxonie, jacens ad Albim intra Pirnam & Misnam.*

Sita

Sita est Dresda in radice Sudetum montium ad Albim, uti probat *M. Schröter in histor. totius terrar. Orbis descript. p. 143.* Urbs est munitissima, fortalio omnium ferè Germaniæ celeberrimo splendens: *uti ait idem pag. seq.* circumcincta est muris altis atq; firmis vallibus & propugnaculis fortissimis, militibus multis & tormentis maximis undèq; defensa, aquis in profundissimis fossis undiquaq; circumfluxa & stagno. Propter hæc & loci amœnam sanitatem Duces & Electores Saxon: præ cæteris ampliss: suarum ditionum munitis castellis hanc urbem sibi ad perpetuam sedem elegerunt, *vid Theatrum Urb. parvum M. Abrah. Sauri p. m. 234.* Distat à Pirna versus Orientem duobus, & à Misna versus Occasum tribus milliaribus.

XII. Vel per divisionē; tum in partes, tum in status; in partes: Ubi est Dresda vel Vetus, vel Nova.

Ita eam ipsa natura distinxit in duas urbes, scil. in veterem & novam, quæ Albi fluvio navigabili sejunguntur; ponte autem insigni lapideo conjunguntur. Ac vetus quidem Dresda Lusatiam, nova verò Misniam spectat. Vetus omninò à Slavis condita esse videtur, qui ante Henricum Aucupem loca ad Albim incoluere. Postquam verò Hunni irruerunt, necessitas coëgit Imperatorem castra quædam & oppida exstruere ad prohibendas irruptiones & arcendos hostes necessaria. Hanc verò causam conditæ veteris Dresdæ fuisse consentaneum est: Ex eaq; novam Dresdam tanquam coloniam esse natam, *vid Schröter in hist. descript. Orbis p. 144. Dress. d. l. p. 203.* Et ne qua controversia esset inter veterem & novam Dresdam, utraq; in unam formam Reip. redacta est, ut in tempus reliquum idem utriusque esset Senatus, idem jus & sigillum, *Dress. d. l. p. 218.* Exigua quidem fuit primum Nova Dresda, sed incrementa ipsi dies attulit, quæ in hoc usque tempus tanta sunt, quanta vix in alia urbe reperiuntur, de cujus multifaria amplificatione, infortuniis, irruptionibus hostilibus & incendiis videri potest inter cæteros, *Dress. de præclar. Urb. Germ. in descript. ipsius Dresda.*

XIII. Consideratur autem utraq; Dresda quoad ædificia; quæ sunt triplicia; Ecclesiastica, Politica & Oeconomica. Ecclesiastica: ubi sunt Templum, Consistorium & Schola.

Tem-

1969.

Temporum intra & extra urbem sunt 9. in veteri Dresda est unum. Ad Novam pertinent reliqua 8. unum in Arce cuius iam antè inchoatam structuram Augustus Anno C. 1554. absolvit, *Dress. p. 218.* Tria in urbe, ut ad *S. Crucem*, quod conditum scribitur Anno 1229. ex superstitione quâdam *S. Crucis* in Albi repertæ; vel, ut alij arbitrantur, à Constantia Leopoldi Archiducis Austriæ Filia, Henrici Illustris Marchionis Misniæ & Lusatia conjugæ, particulâ quâdam *S. Crucis* Dresdam allatâ. *Dress. 206.* Factam in hoc templo permutationem cultûs divini, *vide alleg. l. pag. 208.* Crematum est anno 1491. cum dimidia urbis parte: factò incendii initiò à pistoris cujusdam domo, quod ventorum vi agitato & longè lateq; diffusum est, die Mercurij post Viti. *ibidem 214.* restauratum & perfectum 1499. magnos sumtus Alberto Sax. Duce conferente. *ibidem 214. & seq.* Altare hujus ædis novum conditum est anno 1570. causâ honoris & recordationis Christiani Comitis Oldenburgici, qui Dresdæ eò annò mortuus est. Itaq; adjectum quoq; est insigne & imago illius tanquam in Epitaphio versus Septentrionem. *Dress. p. 219.* Alterum est templum *S. Mariæ* in novo foro, quod initiatum est Anno 1499. *dictus Dress. p. 215.* ibi est cœnobium, ubi pauperes mulierculæ alantur, & locus communis, uti *Plantus* meus habet, sive cœmiterium civium & inquilinorum multis venustissimis epitaphijs referunt. Tertium est *Templum Sophiae*: anno circiter 1602. templum Minoritarû Senarûs diligentia reparatum, eiq; in inauguratione *Sophiæ* nomen inditum est, *Sophia* verò Electoralis vidua pientissima sumtus refudit, templumq; elegantissimè aliaq; ex solido marmore & lapide alabastritæ confecta exornavit, *Dress. d. l. p. 221. & seq.* Quatuor itidem extra muros, ubi est ædes *S. Johannis* in suburbio Puppitz ante *Pirnesem*, ibi est sepulchretum pauperum civium & rusticorum vicinorum. Tum est *Capella* sive *edicula S. Bartholomæi*, der *Pestilenz-Spital* inter suburbia Puppitz & Fischersdorf, hujus fundator esse videtur Dn. Nicolaus Episcopus Constant: *Dress. p. 207.* qui Dresdæ sepultus est anno 1391. ædificata est iterum de integro 1519. atq; elemosynis donata & aucta. *idem p. 215.* Laude quoq; digna est fundatio *Xenodochij ad S. Jacobi* ante urbem, quæ anno 1536. à Georgio Duce facta est. Nam & novum illud extruendum curavit & redditibus ita locupletavit ut centum pauperes, qui vel ætatis vel infirmi-

C

tatis

ratis causâ sese sustentare nequeunt, in eo alantur ad omne vitæ tem-
pus, translatis ad id etiam Veteris Xenodochij redditibus, quod exu-
stum erat tum temporis, & negligebatur propter abolitas peregrina-
tiones ad Jacobi Compostellam. Tandem deniq; est *templum* extre-
mum ad *D. Annam* extra *Wilsdorffianam* ad *Weisseritium* fluvium
cum sepulchreto exstructum. Hæc subsequuntur Scholæ, quarum
præcipua est in *N. Dresda* ad *Crucis* templum, cui *CL. M. Joannes*
Bohemus antè *Præceptor* meus multò honorandus pro tempore
Rector digniss. suam fœneratur lucem. Tum est una in *V. Dresda* &
tertiam extra *Wilsdorffianam* ad *Templum D. Annæ*.

XIV. Aedificia Politica sunt quadruplicia, 1. In-
formatoria, 2. Judicialia, 3. Defensoria, 4. Amœ-
na & mixta.

1. *Informatoria* sunt *Cancellaria*, ubi præter *judicium* *Electo-*
rale & *Appellationum* etiam est *Protosynedrium* *Ecclesiasticum* æ-
des splendida ad arcem erecta. Hanc ædificavit *Elector Augustus*,
anno 1567. uti habet *Faust. in Act. Misn. p. 3.* 2. *Judicialia*: ubi est
Curia in foro veteri, amplum & magnum ædificium. Tum & carce-
res multi, secundum delicta fontium, civiles & tenebrosi, ut *das*
Stockhaus/der Rånser/ &c. 3. *Defensoria*. Ubi est primùm *Arx* sive
sedes *Electoralis*. Hanc ex quadratis ad amussim cæsis lapidibus
magnis sumtibus *Georgius Dux Saxon:* ædificare incepit anno 1537.
quam *Elector Mauritius* auxit & ampliavit multis *Electoralibus* pa-
latiis, aulamq; absolvit anno 1551. *Vide Sauerum in Theat. urb. p. m.*
234. Dress. d. l. p. 217. Postmodum sunt *Turres*, quarum una in ar-
ce, una in templo *Crucis*, undè & nomen suum sortita est, *der Kreuz-*
thurm/ Quæ turris, cum exusta esset anno 1491. alitè erecta. Turris
est fortissima & cuspidibus tribus condecorata. Notandum hîc,
quòd in summo globo, auf dem Knopfe/ sub ingressu *Imperatoris*
Ferdinandi quidam captivus cum præsentissimo vitæ periculo lætus
vexillum vibravit. *Vid. Dress. d. l. p. 214. & seqq.* Tum est turris ro-
tunda crassa, *der Pulverthurm/* quæ conspicitur in arcis aditu (uti
etiam turricula in æde *Mariæ*) ædificata est anno 1528. nomen habet
à contecto pulvere nitrato, quem in magna copia inibi reperiri ajunt,
Mænia, quibus circumcincta est urbs, admirandæ sunt altitudinis &
magni-

1971.

magnitudinis, tresq; ex iisdem portæ claustris, valvis, repagulis & cararactis munitæ parent. Deindè est *hoplotheca* sive *Armamentarium Electorale*. Hoc ipsum multifariis armaturis, tormentis, bombardis, globulis plumbeis & lapideis plenissimè est adauctum, ubi etiam sunt lorica, galeæ, cassides, scura & clypei, ancilia, unci, harpagones & quæcunq; sunt ad bellum necessaria, adq; munitionem totius Exercitûs requiruntur, abundanter inveniuntur. *Vid. Sauer, in theatr. Urb. pag. 234.* ubi dicit: Wenn ich von den Falckeneten/Schlangen/Mauerbrechern und dergleichen schweren Geschützen/auch von ihrer Schöne und Grösse wolte schreiben/ fürchte ich/es würden etliche/so solche herrliche Kriegesrüstung nicht gesehen/vermeinen/ich redete neben der Wahrheit. Hæc ait peregrinus Franckenbergensis, quid? si ego, ut qui Patricius, multò magis mendacia loqui crederer? Ast hoc cum ipso Sauro re verâ attestari debeo, nullum in tota Germania armamentarium, quod huic comparari tantùm, nedum anteponi possit, inveniri. Deniq; sunt etiam *amœna & mixta*: ibi ad armamentarium est *domus fusionum*, das *Gieshauß*/ ubi magna tormenta bellica &c. funduntur; primum autem fufum est anno 1477. & Quedlinburgum, cum obsideretur, transvectum, uti habet *Dress. d. l. p. 213. Fabric. in annal. p. 68.* Est etiam ibi *locus fabricandi materias*, der *Zimmerhof*/ quò locò, quæ ad Electoralia ædificia pertinent, plerumq; cæduntur. Est ibi quoq; *mercatus Salis*, das *Salzhauß*. Tum est *ΓαυματοζαζοΦυλάζιον*, die *Kunstammer*/ in ipsa quidem Arce, quæ tanta in se continet artificia, ut qui videt, non crediderit humanam mentem talia posse excogitare, nedum perficere: Et *Stabulum*, quod in inferiore domo continet caballos in magna frequentia aliquot centum generosos. In superiore verò cameras habet, ubi multa mira habentur, ut sunt: Vestes, decoramenta equorum, ephippia, scax, cristæ, gemmæ, enses, ipse etiam Ensis Electoralis, *sclopetum primum*, das erste *Pistol* ipsius Monachi &c. plurima, omnia auri atq; argenti pondere pretiosissima. In introitu totam stirpem Electorû ac Ducum Saxon: in virili statuta depictam videre licet. Hoc ædificium *stabuli*, uti etiam *hoplotheca*, arci cõtigui instituit Christianus I. Augusti Filius & Successor, an. 1587, *vid. Dress. p. 220. & Faust. p. 3.* Monetæ structura, die *Münze*/ ad stabulum condita omnem monetam Electoralem, quam videre potes unica in magna copia proculdit.

Stabulo etiam vicina est domus brutorum, das Löwenhauß/ ubi rara
 & varia pascuntur bruta animantia. Deniq; sub ipso vallo est artifi-
 ciosissima domus das Lusthauß/ quæ ex nobiliss. marmore compo-
 sita, tecta cupro viridi & intus viventibus, ut videntur, picturis ve-
 nustata est, unâ facie Albim, alterâ fossam urbis, den Stadtgraben/
 cæteris ambabus urbem respicit. In veteri urbe Dresda est *domus*
venatoria, das Jägerhauß/ insigne etiam ædificium, ibi odoratores,
 vertagi plurimi, calles & plagæ, venabula, currus &c, reservantur,
 atq; ursi &c, bruta plurima aluntur. Ultimò hîc omittendus non est
 egregius *Pons* supra Albim, quò vetus & N. Dresda combinantur,
 longitudine reliquos in Germania facilè superat: passus enim 500.
 vel cubitus 600. & ultra: fornices verò sive arcus 24. continuit, de
 quibus 5. propter arcis ampliationem decesserunt. Ædificari cœ-
 ptum esse existimat *Melchior Mathesius*, anno 1070. ex materia von
 Holze, addit *Laurentius Faustus in actis Misn.* Verisimile est quidem
 crescentibus redditibus ex argentifodinis Freibergens. anno 1175. Ot-
 thonem cognomèto Divitem non parum ad structuram hujus pon-
 tis attulisse. Ex quo nonnulli tempore Henrici Illustris circa annum
 1222. deniq; perfectum esse opus autumant: quoquò modò se res
 habeat à Marchionibus Misniæ certum est & susceptum & effectum
 esse opus hoc præclarum, nullis vel Pyramidibus vel Colossis vete-
 rum postponendum. *Vid. Dress. d. l. p. 205. & seq. Laur. Faust. in a-*
ctis Mis. p. 56. & in Stirpe Sax. p. 152.

XV. *Ædificia deniq; Oeconomica faciunt vel*
ad victum, vel ad amictum.

Ad amictum pertinent tum domus ubi panni exponuntur, das
 Gewandhauß/ in novo foro, tum etiam forum scrutarium, der Tredel/
 ubi sæpè pretiosæ vestes vendibiles videntur. *Ad victum* & vel *ad*
escas pertinet, tum granarium, das Provianthauß/ tum macellum, die
 Fleischbäncke/ tum etiam scamna pistoria, die Brodtbäncke/ & popina,
 die Garlücke. Vel *ad potum*: ubi cella sunt cerevisiaria binæ in V. &
 N. foro. Vinum exterum & domesticum vendunt in privatis quisq;
 domibus. Tum etiam sunt salubres fontes & aquaductus ex fluvio pu-
 rissimo *Wasseritzio* ultra mille gradus ab urbe in valle *Plaviensi*, in
 dem *Plauschê Grunde*/ locò tam saluberrimo quàm amœnò suscepti
 artificiosè, maximis sumtibus ligneis & plumbeis canalibus in ur-
 bem

1973.
bem derivati, exinde plurimi, plus tertiâ parte, civium domi suæ propriam aquam tam hyemali quàm æstivali habent tempore.

XVI. *Ædificia majora & ~~privata~~ sequuntur publica privata; Hæc sunt domus Civium.*

Quarum una quidem major est structura atq; eximior splendore quàm altera, pro incolæ opulentia, interim tamen plurimæ ex lapide constructæ & tegulis lapideis omnes præter pauculas tectæ ab incendio defenduntur. Numero sunt circiter 900 in N. in V. Dresda circiter 300.

XVII. *Sic fuerunt partes urbis; sequuntur Status; quorum alius superior, alius inferior; Superior est vel Ecclesiasticus vel Politicus; Ecclesiasticus ubi est Consistorium & Ministerium.*

Institutum est à Duce Sax. D. Mauritio rationibus justis & necessariis *judicium Ecclesiasticum* Misnæ: anno autem 1580, secundum ordinationem novam Dresdam translocatum est. Iis ergò, qui consistoriali Officio funguntur causæ matrimoniales, controversiæ Ecclesiasticæ, iudicium de doctrina & Sacramentis, cognitio de hæresibus, examinatio Pastorum, eorundem confirmatio & rejectio, censura de eorum vita & moribus, Principis Illustriss. gravi & severo mandato tradita sunt & commissa. Conventus autem Theologorum aliquot fuerunt *Dresda*, diversis tamen temporibus sunt habiti. *Vid. Fabric. in annal. Misn. pag. 93. Faust. in Stirpe Saxon. p. 270. Dress. d. l. pag. 219. & seq.* Pro tempore Præses est Nobilissimus. Friederich Meßsch. Theologi D. Jacobus Weller & D. Agidius Strauch, Superintendens. Juri D. Tüntzelius & D. Köppelius. *Ministerium* habet in universum Concionatores 12. sex ad S. Crucis, 3, in Basilica, duos in V. Dresda, & unum ad D. Annæ.

XIIX. *Vel est Politicus; Ubi est Magistratus, qui vel superior; Ipse Elector cum Consiliarijs: vel inferior, qui est Senatus.*

Est enim Elector Regionis Misniæ Marchio, & paret ipsi Provincia, cum superiorem non agnoscat. Hunc subsequitur

tus

aut *Ampliff. Senatus*, ad quem res civiles deferuntur, si autem non ad eam pertinent, ad Electorem, tanquam summum Magistratum, devolvuntur. Anno 1444. Fridericus II. Sax: Dux, Imperij Septemvir suo & Fratris Wilhelmi nomine Prudentissimo *Senatus Dresdensis* jurisdictionem concessit, eò pacto, ut annis singulis certam pecuniæ summam persolverent, nec ullâ in re quenquam præter jus & æquum gravarent. Anno 1484. Elector Ernestus & Albertus Sax: Duces eidem *Senatus Dresdensi* concesserunt jurisdictionem in urbe & suburbiis *superiorem & inferiorem* cum pacto censûs annui exsolvendi & tempore quovis hoc ipsum jus revocandi, prout habet *Dress. d. l. p. 212. & 214.*

XIX. Et subditi; Qui utriq; magistratui dicto obediunt.

Et ita quod ipsorum muneris est exsequuntur & propter quod Reip. Privilegiis fruuntur. Anno C. 1285. ab Henrico Marchione Misniæ & Osterlandiæ legibus munita est *Dresda*, edictumq; ne cui venderetur area vel domus in urbe seu suburbio quocunq;, qui jura municipalia tenere nollet, quod adhuc dum observatur, *Dress. servus pag 206.*

XX. Sic fuit status superior; sequitur inferior; Qui consideratur partim extra mœnia, ubi Dresda est amœna locò.

Etenim adpectu hilaris & beata est ipsa *Dresda*, quia habet *fluvios Albim* aliàs *Albiam* dictum *Elbe* quasi *else* ab II. fontibus sive rivulis, ex quorum confluvio in Bohemia in silva *Hercynia* oritur, *Alsted. in Encyclopæd. pag. 1139. Fabricius in Annal. Misn. numerat istos fluvios II. pag. 16. & seq. & Veisseritzium* à scopulis disruptis, quibus interlabitur, quasi *weise Ritze* qui *fluvius* cives, ut supra dictum, potat; *Aërem* leviter & leniter locus spirat mitem & salubrem; Fertilitatem ostendit ager undiquaq;, *hortos* habet tam fecundos quàm jucundos; Exempli locò unus esse potest *Hortus Ducis, der Herzogin Garten* ante *VVilsdorffianam*, qui quamvis *Martialis, Entelli* aut *Hesperidum* hortis, de quibus *Lucanus lib. IX. v. 360. & seqq. Martial. lib. IV. Epigr. 64. & lib. II. Epigr. 68.* similis non sit, talis tamen est, ut habeat delectationem, & ut Patriam comen-

men;

mendet, nobilitetq; Dominum : Nostriim cœlum non esse asperum
 aut horridum, terram non infrugiferam aut inhospitalem, hic ipse
horius docet, multis plantis confitus peregrinis, sinu atque gremio
 herbas fovens & benignè producens flores amœnissimos, juxta inq;
 animalia bruta ex vimine juniperi contexta æstate in ambitu viren-
 tia. Quid? quod teneat in confinio amœnas sylvas, & ne montes es-
 sent steriles ipse *Bacchus* dona sua ibi dispersit est in utrâq; parte.
 Laudatur autem præprimis *Vinum* quod nascitur in agro & monti-
 bus *Koschenbroda* diris & nobilis pagi versus occasum in ripa adver-
 sa unô exindè milliari, denominati ita à trajectu, id enim *Broda* lin-
 guâ Vandalorum designat, *Fabric. in annal. Misn. p. 16.* Est itaque
 nobilissima *Dresda* fluminis navigabilis commoditate, collium cir-
 cumfusorum vini fertilitate, hortorum amœnitate, agrorum fruga-
 litate, aëris temperati salubritate cultoribusq; opportunissima.

*XXI. Partim deniq; intra mœnia ; Ubi merca-
 tus & opificia.*

Cum anno 1447 impensas magnas in exornanda & munien-
 da Urbe, tum in expeditionibus à Principe susceptis *Senatus* fecisset,
 petiit ab Electore Friderico, & impetravit etiam Privilegium exo-
 nerationis seu depositionis mercium, salis, piscium, mellis & alio-
 rum, quæ in Bohemiam importari solent. *Mercatura* autem pau-
 ci dant operam ; agros namq; colunt diligentius atq; uberius &
 sunt tranquillitatis amantissimi. Exercent cum industria & peritè
 ea quoq; opificia, quibus communis vita & hæc civilis societas care-
 re nequit. Præprimis laudantur cultri, quæ sub vallo in der *Jr. Mut-
 ter Hause* cuduntur & hinc indè distrahuntur. De his dictis & di-
 cendis omnibus vid. *Fabricius in annal. Misn. p. 18.* & cœteri autores
 hinc indè allegati.

Cumq; non detur vacuum pagellæ, sublata sunt, quæ addita fue-
 rant, *Elogia Misnia & Dresda* carminicè decantata ; Si quis autem est,
 qui novisse velit, inveniet ea ipsa in *Bocero & Hantzschmanni
 Cupressu Saxonica*, quò cupidum harum rerum Le-
 ctorem remissum volo.

Cen

Ceu Mater *mammæ* præbet, sic Patria *mastos*,
 Ex quæis nutritus *sugitur* omne genus.
 Illa quidem primum, sed cœtera Patria præstat;
 Ut vel Matre cluat Patria chara magis.
 Ulysses testis: NITSCHMANNUS & insimul: Ille
 Vult Ithacam, *Dresdam* laudat at ipse suam.
 Hôc in uterq; pius; magis sed cui Misnia magna,
 Et cui *Dresda* caput dicitur esse suum.
 Si quæris quænam sit sedes Saxonis, aula,
 Cor, Charis, Ara, Themis? Singula *Dresda* tenet.
 Est quia Saxonæ Ducis Electoris Olympus;
 Est quia Teutonici totius orbis honos.
 Pluribus ut *Mastus* NITSCHMANNI publicat. Ipse
 Porro *sugat!* Eum Nectare plenus alet.
GUEINZIUS.

MISNIA Germana meritò pars optima terræ,
 Sive solum, mores, sive idioma velis.
 Instar Amalthææ, distentis ubere mammis
 Sugere dat civi lacq; merumq; suo.
 Artes quid memorem, quæis Misnia tota superbit?
 Ceu vel sola satis Dædala *DRESDA* probat.
 Felix, cui tali contingit climate nasci,
 Et patriâ celebri sugere lactis opus!
 NITSCHMANNUS iuxit; Patriæ qui didere laudes
 Nititur, & *MASTUM* sugit amatq; *Sophum*.
 Sugere sic Peithûs *mammæ*, sic perge Minervæ,
 NITSCHMANNE, & Patriæ civis honorus eris.

ἀμειλις fundeb:
M. FRID: CAHLENUS,
 Poët. Cæsar, Con-Rector.
F I N I S.

4/10
 247
 1017
 OK

22

h. 74, 27.

MI
GEN

DR
AUS

CHRISTIAN
Acroaterij Hall
ptore & P

GOTH
DR
Ad diem 23. M

Mastus à μαζος
pro poculi
Vid. Int. Po
Steph. in L

HALLIS, è Ch

Ya
2017

STATS-BIBLIOTHEK
ALLE
HE

